

زمان پیشنهادی: ۸ دقیقه

زبان فارسی ۳ (درس‌های دهم تا دوازدهم)

- ۱- باتوجه به دو جمله‌ی «سعید دیروز کتاب را برد» و «سعید امروز مسابقه را برد»، معانی متفاوت فعل «برد» در این دو جمله، از هم‌نشینی و حاصل می‌شود.
- (۱) نهاد و فعل (۲) نهاد و مفعول (۳) قید و مفعول (۴) مفعول و فعل
- ۲- در جمله‌ی «ما باید با این شرایط طاقت‌فرسا تا آخرین حد توان خود بسازیم» معنای غیرمستقیم فعل «بسازیم» از هم‌نشینی آن با کدام جزء جمله برآمده است؟
- (۱) نهاد (۲) قید (۳) متمم (۴) مفعول
- ۳- کدام یک از واژه‌های زیر با ازدست‌دادن معنای پیشین و پذیرفتن معنایی جدید، به فارسی امروز راه پیدا کرده است؟
- (۱) مَلّت (۲) فُشار (۳) ژاژ (۴) سوفار
- ۴- در همه‌ی گزینه‌های زیر، به‌جز گزینه‌ی، واژه‌ای دیده می‌شود که امروز در معنای متفاوتی به کار می‌رود؟
- (۱) ناوی بیاوردند از جهت نشست او و جامه‌ها افگندند و شرایی بر وی کشیدند.
 (۲) آن‌گاه آگاه شدند که غرقه خواست شد. بانگ و هزاهز و غریو خاست. امیر برخاست.
 (۳) در این دو سه روز بار داده‌آید که علّت و تب تمامی زایل شد.
 (۴) تا نزدیک نماز از این مهمّات فارغ شده بود. پس رقعتهی نبشت به امیر.
- ۵- در عبارت «برهنم جواب داد: بر تعذیب و تنبیه جانوران اقدام روا ندارند مگر جاهلان که به حکم حُقم خویش از عواقب اعمال غافل باشند و دیدگان خود را بر خواتم کارها ببندند و از مضرات اعمال ناصواب اجتناب نکنند.» چند نامطابق املایی دیده می‌شود؟
- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار
- ۶- اگر بخوایم بیت «خاتم ملک سلیمان است علم / جمله عالم صورت و جان است علم» را با رعایت ترتیب عادی اجزای جمله، به فارسی امروز بازگردانی کنیم، عبارت ما باید با کدام واژه آغاز شود؟
- (۱) علم (۲) جمله (۳) خاتم (۴) صورت
- ۷- روش ساخت واژه‌های «نمابر، پیامک، ساواک» به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟
- (۱) ترکیب، اشتقاق، علائم اختصاری (۲) علائم اختصاری، اشتقاق، اشتقاق
 (۳) اشتقاق، اشتقاق، علائم اختصاری (۴) ترکیب، علائم اختصاری، علائم اختصاری
- ۸- در عبارت «گاهی والدین برای تربیت فرزندان خود با بی‌شفقتی فوق‌العاده و بدون درنظر گرفتن شخصیت علی‌حده‌ی هر انسان، به خود حق مقایسه‌ی آن‌ها را با دیگران می‌دهند که خواسته یا ناخواسته باعث سرکوب اعتمادبه‌نفس در چنین فرزندان می‌شود.» تشدید بر روی چند واژه نادرست آمده است؟
- (۱) پنج (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

پاسخ کلیدی

۲ (۴)	۱ (۳)	۳ (۲)	۴ (۱)
۴ (۸)	۱ (۷)	۱ (۶)	۳ (۵)

پاسخ‌نامه‌ی آموزشی - تحلیلی

۱- گزینه‌ی ۴

«بردن» در فارسی معیار، دارای چندین معناست؛ به این مثال‌ها دقت کنید:

سعید کتاب را برد. سعید مسابقه را برد. سعید جایزه را برد. سعید رنج برد. سعید آبرویم را برد. همان‌گونه که می‌بینید در این جمله‌ها با تغییر مفعول جمله (کتاب، مسابقه، جایزه، رنج و آبرویم) معنای فعل «برد» تغییر کرده‌است. به طور کلی در هر زبان اغلب واژه‌ها دارای یک (یا چند) معنای رایج و مستقیم هستند و چند (یا چندین) معنای غیر مستقیم.

معنای مستقیم یک واژه با شنیدن آن واژه خارج از جمله، نیز به ذهن می‌رسد، اما **معنای غیرمستقیم** در حالتی که این واژه با واژه‌هایی متناسب با آن معنا هم‌نشین شود، به ذهن می‌آید؛ برای مثال اگر کسی بپرسد: «بردن» یعنی چه، احتمالاً هر فارسی‌زبانی پاسخ می‌دهد: «انتقال چیزی از جایی به جایی دیگر» یا شاید پاسخ دهد: «برنده شدن»؛ پس این دو معنا را می‌توان معنای مستقیم «بردن» به شمار آورد، اما «بردن» دارای معنای غیر مستقیمی هم هست که هنگام هم‌نشینی آن با مفعول‌های متفاوت، خود را نشان می‌دهند؛ برای نمونه در جمله‌ی «سعید رنج برد»، «بردن» به معنای «تحمل کردن» به کار رفته است. مثال‌های زیر نمونه‌هایی است از تغییر معنای فعل «زدن» به دلیل هم‌نشینی با مفعول‌های متفاوت: او به دیوار مشت می‌زند. یکی بوق می‌زند. یکی فریاد می‌زند. مریم ساز می‌زند. بهرام ریش‌هایش را می‌زند.

۲- گزینه‌ی ۳

روشن است که معنای مستقیم «ساختن» «درست کردن و بناکردن» است اما هرگاه با حرف اضافه‌ی «با» و متمم به کار رود، معنای «مدارا کردن» یا «سازش کردن» از آن برمی‌آید.

۳- گزینه‌ی ۱

«ملت» در اصل به معنای «مذهب و عقیده» بوده‌است که به مرور زمان، معنای آن تغییر کرده و امروزه در معنی «مردم» به کار می‌رود. سه واژه‌ی «فُشار»، «ژاژ» و «سوفار» امروزه دیگر کاربرد ندارند و فراموش شده‌اند.

۴- گزینه‌ی ۲

واژه‌ی «هزاهز» امروزه اصلاً به کار نمی‌رود. واژه‌های دیگر این متن نیز امروزه در همان معنای دیروزی کاربرد دارند. «جامه» در گزینه‌ی نخست به معنای «گسترده‌ی و پارچه‌ی ندرخته» به کار رفته‌است که با معنای امروزی آن تفاوت دارد. «علت» در گزینه‌ی سوم در معنای «بیماری» آمده‌است که امروزه معنای متفاوتی دارد. «بار» نیز در این جا معنی «اجازه‌ی ورود و دیدار» می‌دهد که در فارسی امروز این معنی خود را از دست داده‌است. «مهمات» در گزینه‌ی چهارم به معنی «کارهای مهم» است. اما امروز چه معنایی می‌دهد؟

۵- گزینه‌ی ۳

تنبیه ← تمبیه خویش ← خیش اجتناب ← اشتنا

توجه: «خواتم» جمع «خاتم» است و «و» در آن خوانده می‌شود.

در واژه‌ی «خود» نیز «و» صدای «و» می‌دهد، پس این واو «واو معدوله» نیست که امروزه اصلاً خوانده نمی‌شود و صدایی ندارد.

۶- گزینه‌ی ۱

علم خاتم مُلک سلیمان است. همه‌ی عالم صورت است و علم، جان [آن] است.
 نهاد مسند فعل نهاد مسند فعل نهاد مسند فعل

۷- گزینه‌ی ۱ نمابر (به جای «فکس»): نما (اسم) + بر (بن مضارع بردن) ⇐ واژه‌ی مرگب

پیامک (به جای «اس ام اس»): پیام (اسم) + ک (پس‌وند کوچکی) ⇐ واژه‌ی مشتق

ساواک: سازمان اطلاعات و امنیت کشور (حروف آغازین این واژه‌ها در کنار هم قرار گرفته است) ⇐ علامت اختصاری

۸- گزینه‌ی ۴ «ترییت» (بر وزن تفعیل)، «شفقت»، «فوق‌العاده» و «علی‌حده» تشدید ندارند؛ اما «حق» چون کسره گرفته

است، می‌تواند با تشدید نوشته شود.